

Foia enciclopedica si beletristica cu ilustratiuni.

Pesca

15/27

decembrie

1865

Ese in fie-care luna de trei ori adeca in 5. 15. si 25. dupa c. v. continendu doue cole.

Pretul pentru Austria

pe Jan.—Jun. 4 fl. —
pe Opt.—Jun. 6 fl. — cr.

Pentru Romania

pe Opt.—Mart. unu galbenu.

Nr.

20.

Cancelari'a redactiunii

Strat'a lui Leopoldu Nr. 18.

unde sunt a se adresa manuscriptele si banii de prenumeratiune.

Epistolele nefrancate nu se primescu si opurile anonime nu se publica.

I

curso

anualu.

GEORGIU HURMUZACHI.

Istori'a Bucovinei este — ca pretotindene istori'a Romanilor — o istoria a suferintelor, luptelor si grigilor unui poporu, care avendu vieti'a poternica, a resistatu totdeauna incercârilor dusmane si a reesitu ca invingatoriu, sustienendu-se in caracterulu seu propriu, si dovedindu lumei, cumca are dreptu a traî dupa individualitatea lui nationala si pretinde a i se recunósce acésta individualitate a sa. — Luptele aceste au nascutu barbati cu caracteru de feru, carii n'au crutiatu neci jertfe materiale, neci truda, neci suferintie, ci au statu tari

Georgiu Hurmuzachi.

si au sustienutu luptele aceste in tóte timpurile si sub tóte impregiurârile.

Famili'a Hurmuzachescilor mai alesu este acea familia renumita si binemeritata de natiunea romana, care prin membri ei: Eudochiu, Georgiu si Alexandru au condusu pre Romanii bucovineni in tóte silintiele lor spre propasire in cauzele politice, besericesei, literarie si sociale, si carii inca astadi sunt recunoscuti ca conducatorii si inainteluptatorii natiunei romane din Bucovina, dovedindu ei prin unu seculu destertitatea, tari'a caracterului si abnegarea de

sine in tóte fazele prin cari au trecut Romanii bucovineni. Acésta familia nemoritóre in spirase si lauretului nostru poetu Andreiu Muresianu od'a : „De n'a peritu Romanulu!“ care deviní o mangaiare si o incuragiare nationala pentru toti Romanii.

Deci cu ocasiunea acésta vinimu a impliní o detorintia placuta, si suntemu convinsi cá si on. publicu va primí-o cu placere, publicandu aci in scurtu biografi'a unui barbatu din famili'a acésta, carele din acésta treime acum e pusu in fruntea Societátií romane de literatura si cultura, si represinta astfelu incercárele si silintiele Romanilor bucovineni pe campulu celu pacinicu alu literaturii.

Georgiu cavaleru de Hurmuzachi e nascutu la anulu 1818 in satulu celu romanticu Cernaucá, din parinti adevérati romani, carii au fostu renumiti prin ospitalitatea, patriotismulu si generositatea lor. Studiele gimnasiale le facu in Cernauti, dupa acea fini cursulu de drepturi la universitatea din Viena, si intrá in serviciulu statului, din care dupa doi ani a esítu, ca sê se póta dedá cu totulú causei nationale.

In anulu memorabilu 1848 dlu Georgiu Hurmuzachi, impreuna cu frate-seu incepu edarea jurnalului : „Bucovina“ care fiindu spriginitu de barbati insemnati, fu unulu din jurnalele cele mai renumite romane, si prin jurnalulu acela aperá domni'a lui tóte interesele politice, nationale, besericesci si literarie cu o rara virtute si inteligintia, si eluptá impreuna cu alti patrioti de la guvernú autonomi'a Bucovinei si recunoscerea ei ca ducatu neatérnatu. Absolutismulu inauguratu in anulu 1850 facu finitu jurnalulu acestui liberalu, care avu fundamentulu seu numai in libertatea constitutionalá, si dlu Georgiu Hurmuzachi se retrase pe unu tempu din viéti'a politica, dedandu-se cu unu zelu indoitu literaturii, spriginindu-o din respoteri, si conducandu aspirárele junilor patrioti, formati prin invetiátulu profesoru d. Pumnulu, a carui chiamare la catedr'a limbei romane, precum si infiintiarea acestei catedre la gimnasiulu din Cernauti, totu e lucrarea Hurmuzachescilor.

Reinviandu viéti'a constitutionalá, capital'a Bucovinei, Cernautii, si-aduse a minte de tribunulu Bucovinei din anulu 1848 si alese pre dlu Georgiu Hurmuzachi in diet'a tieriei, precum si in consiliulu comunalu, in care totdeauna a luptatu si se lupta inca pentru interesele nationale, cari lupte de multu i-a cascigatu unu nume nemoritoriu in istori'a Romanilor.

Ca presiedintele Societátií pentru litera-

tur'a si cultur'a poporului romanu din Bucovina conduce staruintiele acestei Societátií pentru propasirea culturii nationale, cu o rara desiteritate si cu unu zelu neobositu, bucurandu-se de simpati'a si stim'a toturor compatriotilor binesenitóri si cascigandu-si prin amabil'a-i intimpinare iubirea fie-caruia, care are norocirea de a conversá mai adesu cu acestu barbatu de o intielegintia eminenta, de unu caracteru de feru si de o blandétia atragátore.

Amu vorbitu putínu despre lucrárele dlui Georgiu Hurmuzachi, pentru cá suntemu incredintiati, cumca nu vomu poté face destulu prin espunerea acésta, cá ei numele si faptele domniei sale vor fi trecute in domeniulu istoriei strabunei Bucovine, unde va aflá loculu cuvenitu ostenelelor si virtutii sale.

SINGURETATEA.

(O escursiune in Carpati.)

Adese 'n alu meu sufletu eu stau pe verfu de munte
Suptu umbr'a recorosa d' unu bradu tremuratoru,
Séu ratecescu in taina prin stancile carunte,
Pe malulu d' unu torente ce curge plangatoru.

Adesu aicea numai eu aflu linistire
Departé 'n alu meu sufletu d' a' lumii nebunii,
De tristele-i tumulte, de lung'a-i ratecire,
D' amarele-i miserii, eternele-i orbii.

Acum inse 'n fiantia, cu sarcin'a vietii,
P' aericcele piscuri, pe plaiulu in florindu,
Pe valca fericirii, linistii si frumsetii,
In dulce absorbire eu trecu peregrinandu.

D' oparte colea 'n vale prin érb'a smaragdina
Cu flori intretiesata cá cerulu de rubinu,
Unu limpedu riu se versa ca valuri de lumina
Candu lunecu noptea focuri in eterulu seninu.

Ér' colo pintre stance, cascade murmuróse
S' arunca spumegande cá marca pintre ventu,
Si colea se 'mpreuna cu undele fugose
De limpedi riuletie cá breuri de argintu ;

Si linele loru murmuri prin vái sierpuitóre,
Prin pesteri recoróse se frangu si se resfrangu,
Si 'n tainic' armonia cu paseri cantátore
In dulci flori unu sufletu lu-farmeca si-lu stringu.

Colea p' o culme verde, pe care-a dilii radia
Se pare c' adormita remane luminandu,
Ca nái in marca lina, candu lun'a d' auréza,
Stau grupele de case si turmele pascandu.

Pastorii 'n giuru de ele 'n accente-armonioase
Din netedulu loru flueru de frasinu in floritu,
Revers' a loru iubire, semtîrile pioase,
Laudandu in transportare pe celu nemarginitu.

Modesta colibiora, o turma, mica turma,
Si pentru multciemire chimvalu resonatoru ·
Ah! eta fericirea, si ce mai vrei in urma
O! lacoma fiintia, o! palidu moritoru?

M'ai aruncatu in lume, o! nalta provedintia,
In valurile turburi p' alu vietii oceanu,
Sê'mpartu a omenimii amara suferintia,
Sê gemu fara sperantia sub lantiulu ei tiranu.

Séu nu eram si-atuncea in man'a ta ne 'nvinsa,
Si nu erá la tine intregu-mi viitoru?
Ori sum acum o fiintia mai buna, mai distinsa,
Si-am fostu cu ore-atuncea mai vile moritoru?

Ce-am fostu eu óre-atuncea in gros'a mea orbia,
Mai potiu se fiu si astadi candu tóte le 'ntrevedu?
Inalta provedintia, cum vrei asia se fia,
Tu singura scii numai, eu speru, iubescu si credu!

Dar ori si unde 'n lume cautarea-mi ratecesce,
Nu aflu mangaere d' alu omului destinu,
Câ-ei unde elu mai splendidu, mai magicu stralucesce,
Acolo in tacere ah! tóte se ruinu.

O via suava flore intogmai se inchina
Desí lumina are si dulce nutrementu;
Unu verme, negru verme, ascunsu la radecina,
O suges si petrunsa o culca la pamentu.

Dar' lasa provedintia sê 'ntonu acuma óra
In vechi'a mea orbia, ce tu mi ai luminatu,
Si-o nopte las' sê fia vietí'a mea amara
Pan' ér' me vei intorce de unde m'ai luat.

(1864.)

Arone Densusianu.

Biografi'a unui arbore.

(Povestita de elu însu-si.)

(Urmare.)

— Asié dara totusi ai dragutia.

— De alalta eri iubescu si eu o feta, dar nu scíu cá dens'a iubescu-me séu ba? Fetisiór'a aceea alalta eri a fostu aice in padure de a culesu frage si din intemplare maram'a si-a uitatu-o aci, spune-i cá daca me iubescu, sê lase maram'a la mine.

Fetiti'a rosí ca piparc'a si in pripa nu scíu ce sê respunda, apoi dise in confusiune :

— Asié dara nu vrei sê-mi dai indereptu maram'a? — Apoi adause incetu : Fia dara a dtale.

Si se departa.

Antâi'a óra bunulu Nitíu sentiá in vietí'a sa cá si densulu e fericé; antâi'a óra a esperiatu cá sunt mominte in vietí'a in cari pastoriulu sermanu n'ar inschimbá cu avuti'a ori si cui. Luá fluerulu si incepù a cantá :

„Frundia verde, foia 'n fraga,
Departa esti lele draga;
Eu departa, tu departa,
Doue déluri ne departa,
Doue déluri si-o padure;
Dar' dór' Ddieu va dá,
De délulu s'a surupá,
Si padurea s'a uscá,
Si s'a face délulu siesu,
Si padurea riu frumosu :
Sê se veda satu cu satu,
Sê vedu si eu ce-am lasatu !“

In astfelu de fericire trecù vér'a. Fet'a viniá a dese ori in padure, sér'a si Nitíu se ducea la ea din candu in candu. Ea erá *Florica* lui *Ioanasiu* din Valeani, parintii ei : ómeni saraci cari traiau din lucrulu manelor sale.

Nitíu li spuse dorinti'a, parintii se si invoira, ca la érna in chislegi sê se tiena nunt'a. Cine erá acuma mai fericitu decâtu Nitíu?

Erá o nópte de tótna.

Ventulu recorosu suflá cumplitu si amenintiá cu derimare corónele stravechi ale arborilor din padure. Din departare urlatulu canilor resuná infioratoriu.

Doue figure negre amblau ratecindu pe drúmulu de langa padure, velulu intunerecului acoperiá fetiele lor. Apropiandu-se de mine, unul din ei dise :

— Baciule haid' sê ne tragemu, pana ce va incetá plói'a, sub arborele acesta.

— Apoi bine, me temu in sa cá plói'a va tiené pré indelungatu.

— Totu un'a, barem aci nu ne va ajunge.

— Dien frate nu scíu ce sê facu in tréb'a acésta, despre care am vorovitu acuma la olalta. Mi-e mare rusine, cá Florica lui Ioanasiu nu me vré, ci mai bine se marita dupa sarantoculu acela de Nitíu, carele afára de saraci'a sa n'are nimica pe sub sóre.

— Baciule Toma, ar trebuí sê facem ce-va, ca se impededâmu lucrulu acesta.

— Eí bine, dar ce?

— Eu am ghicitu una. Sê perímu pe Nitíu la solgabireu, cá ni-a furatu din oi, apoi lu-'oru

inchide si pana atunce vei poté induplecă parintii, ca sê-si marite fet'a dupa dta.

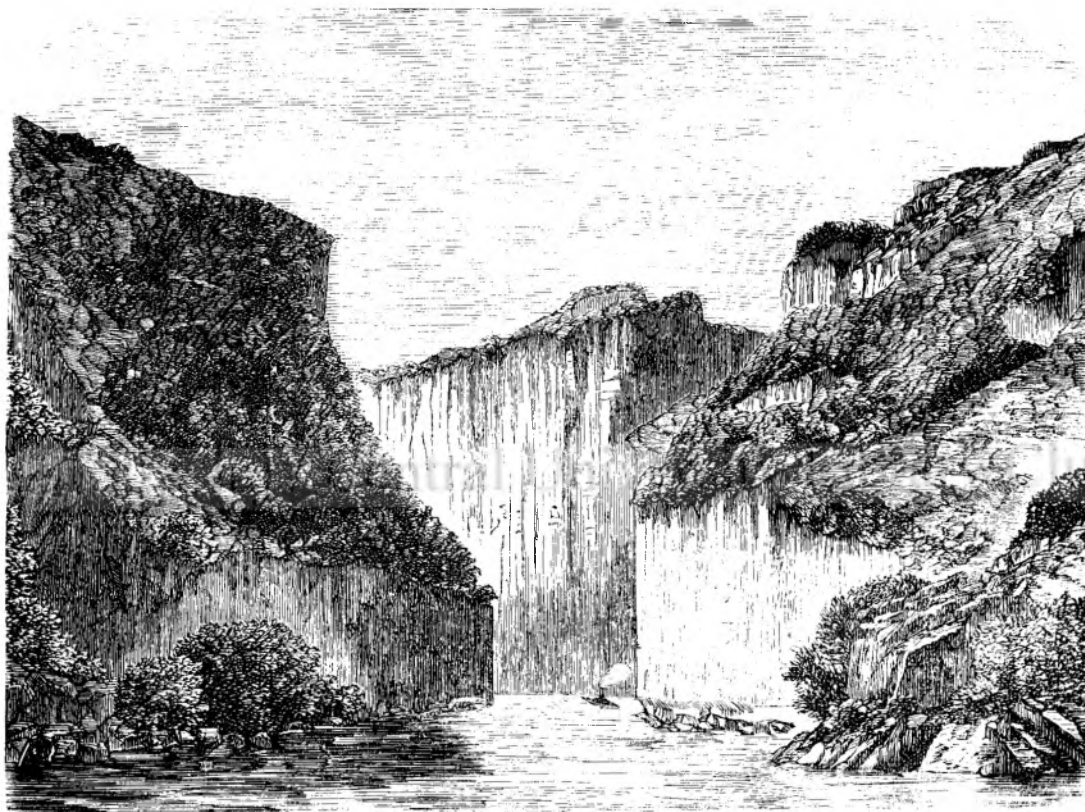
— Bine, bine, dar cum l' omu perî de furatura, candu elu n'a furatu nimica?

— Apoi candu Nitiu aci la padure va dormi, noi vomă mană câte-va oi de ale năstre in turm'a lui, — sêr'a elu neci nu va bagă de sama, ci le va mană tote a casa. Demaneti'a noi vomu si da plansore la solgabireu, apoi vomu merge cu juratulu la campu afara si acolo intre oile lui Nitiu vomu aflăsi oile năstre. Atunci pe Nitiu l' oru prinde, l' oru inchide, ér pana

Cam pe la 10 óre langa padure se oprî o carutia; eu ca celu mai naltu dintre socii mei, o si observai de locu. In carutia afara de cocierulu, mai siedeau inca trei persone, unu domnu si doi tierani teneri.

— Bade Toma — incepù unulu din tierani, a carui voce éră totu acea cu a feciorului din noptea vijeliósa — turm'a mi-se pare că pasce de dincolo.

— Se póte — respuse celalaltu — sê mergemu dar dle juratu intr' acolo.

Strimtur'a Dunarei aprópe de Orsiova.

ce va fi elu inchisu, Dta te poti insorá de diece ori.

— Bine vorbesci copile. Apoi vomu face asié precum ai spusu!

In diu'a urmatóre Nitiu, ca totdeauna, si-scóse oile la campu, sêr'a le mană a casa. A trei'a di demaneti'a éra-si esî cu oile la campu. Mi-ar fi placutu fórté sê-i spunu tóte câte am auditu in noptea acea vijeliósa, ca sê se pota ferí. Dar unu bietu arbore n'are facultatea vorbirei, deci tacui si de mania mi-scuturam crengile stufóse.

— Departe e? poté-vomu merge pe diosu? — intrebà juratulu.

— De locu vomu fi acolo! — respusera amendoi.

Incungiurara padurea si acolo aflara tota turm'a.

— Apoi aice-su oile vóstre? — intrebà juratulu.

— Ecata-le-su tote doue spre diece pascu acolo langa o lalta! — respuse Toma.

— Dar in catrau e pecurariulu? — intrebà éراسi juratulu.

Toma puse degetele intre budie si scóse

unu sunetu cunoscutu pecurarilor. Sunetulu a resunatu indesiertu. Nitiu erá chiar la isvorulu indepartatu. Cei doi tierani pornira spre a cautá pe Nitiu. Pe drumu lu-si gasira, rentor-
nandu chiar de la isvoru.

— Norocu bunu! — ii salutá Nitiu.

— Bine cá te aflámu netrebnicule! — res-
puse Toma.

— Tine-ti gur'a Toma, — respuse Nitiu,
— si nu fá glume de aceste próste!

— Nu glumescu eu, becisnicule de tine, ci
spunu numai dreptatea.

— Inc' odata-ti spunu, tine-ti gur'a, cá me
vei pomení.

— Ce? inca tu esti de catra padure, tu
hotiule!

— Eu hotiu? tu esti acela, eu n'am furatu
nimica.

— Numai doue spre diece oi din turm'a
nostra.

— Asta nu-e gluma. Cara-te dinaintea mea,
séu te lovescu in capu. — Si aredicá maciuc'a
in contra lui Toma.

In minutulu acela feciorulu celalaltu lu-
loví de dinapoi in capu pe Nitiu. Acesta se
tredí, ca din o ametiela, aredicá ciocanulu si
loví pe Toma atátu de cumplitu in capu, in câtu
acela cadíu de locu. Feciorulu celalaltu ve-
diendu acésta o luá pe picioru.

Nitiu remase singuru, inaintea lui jacea
in sange Toma: i pipaia pulsulu, nu mai batea.
A moritu!

Peste o diumetate de óra, cand feciorulu si
juratulu cu mai multi ómeni inarmati rentor-
nara la fati'a locului, acolo nu gasira decátu nu-
mai cadavrulu lui Toma. Lu-dusera a casa.
Apoi cercara tota padurea, dar indesiertu, cá-ci
pe Nitiu nu-lu aflara.

De catra sér'a Vasalic'a Tomei cu unu
prietenu alu seu vinira a maná oile a casa.
Amendoi erau forte tristi si conversau incetu.
Din vórbele lor nu potui intielege altu ce-va,
decátu: „Dieu, mare nenorocire!“ si „Cine-ar
fi ganditu?“ Apoi se svatuiau, cá sermanulu
Nitiu óre incatrau e acuma? Badea Vasalica
Tomei lu-laudá fórte si spuse cá-i pare fórte reu
de intemplanrea acésta, cá-ci l'a iubitu pe Nitiu
ca pe feciorulu seu; dar n'ai ce se faci, „asié i-a
fostu ursit'a.“

Apoi manara oile catra casa.

(Finea va urmá.)

Iosifu Vulcanu.

Analisea limbei romane

de dr. A. Bruce-White.

(Continuare din nr. 6.)

Numele in es. Mes (mensis) se afla o multíme
de epitafe chiaru de pre tempulu Romaniloru
(vechi) in cari *mes* si *mese* se gasescu scrise in
locu de *mensis*, d. e. Aelliae Rufinae, que vixit
an. XVIII. *mes* X. (Murat. Thes. vet. inscript.
cl. 19. t. III. p. 1289.) De altmintrea analogulu
gasimu in cuventulu *mesa* (mensa) scrisu si ros-
titu ca si in limb'a romana de asta-di, adeca
fára de *n*, precum adeveresce Carisiu (in Var.
lib. IV.) „In sermone vernaculo Varronis mensa
mesa dici solere.“

Numele in en. Multe cuvinte terminate in
latin'a clasica in *is*, *um* si *us* se terminau in-
tru inceputu in *en*, asié: *fundamentum*, *documen-*
tum, *terrenum*, *sanguis*, *terminus*, etc. aveá in ve-
chime terminatiunea *en*, carea s'au pastratu in
dialectele poporali. „Latio aliquot locis dicitur,
ut apud Actium, non terminus sed termen.“ (Var-
ro, de ling. lat. lib. VI.) — **Sen**, Muratori de-
duce originea cuvintelor *sen*, *senno*, *sentido*, de
la nemtiesculu *sinn* (sensus, animus) cu tote cá
nu aflámu neci o cauza de a recurge la radecí-
n'a nemtiesca candu o avemu in tote limbele ro-
mane si in latin'a in sa-si.

Numele in er. *Cavalier* (E de insemnatu cá
tote aceste esemple de cuvinte sunt pentru a
se demustrá originea loru in limb'a romana
d'in provence.) S'au aretatu mai susu rade-
cin'a cuventului *caballus* de unde s'au facutu
apoi *caballarius*, intrebuintiatu in locu de *equus*
prin censorii evului mediu. Isidoru in glosa-
riulu seu lu traduce estu modu „Eques qui in
ala militat.“ De la *caballarius* limb'a romana
(provinciale) au formatu *cavalier*, *caballero*
(nemtii inca dicu: Cavalier si ungurii gavallér.)
In câtu pentru verbele terminate in *er* (infini-
tivu) d. Raynouard afla cá acele se intrebuint-
tiau ca substantive (*dever*, *plazer*, *saber*, etc.) dar
acesta dátina nu e propria numai romanei d'in
provence, in limb'a romana (d'in Dacia) acestu
usu e generale si au domnit in tote dialectele
vulgari a Romaniloru. De altmintrea acestu
usu erá comune limbei latine ca si celei grece.
Insu-mi am gasitu in istor. nat. a lui Pliniu
„*ipsum cremare*, apud Romanos non erat veteris
institutu.“ in locu de: ipsa crematio, adeca: ár-
derea trúpuriloru.

Numele in IONE, infátisia forme atátu de
idéntice in tote trei dialectele in câtu trebeu
reduse la origine comune, si Provincialii nu au,

in privinți'a acestor cuvinte întrebuintiate ca subiepte, o pretinsiune mai bine întemeiată decât în privinți'a tuturor celor de mai înainte. Totu-si pentru aceste cuvinte lungite autoriului i-se infătisia o greutate ce n'au gasitu pentru cele lalte de aceea-si declinatiune socotite în form'a lor de acum; că-ce, dice d. Br. Wh. e apriatu că *benedictio, creatio, religio*, etc. n'au potutu fi contrăgeri a genitivelor clasice, ca si *mens, dens*, etc. deci trebue să credem cu d. Maffei că *benedictione, creatione, religione*, etc. nu sunt alta decât ablativale latine devenite nominative în roman'a provinciale, séu a se presupune că radecinele inse-si aveau acesta terminatiune în dialectele poporali a vechilor Romani. Nemica, dice d. Br. Wh. nu ne pote face a presupune că ei ar fi întrebuintiatu vre unu altu terminu asemene, de ora ce limb'a romana (d'în Dacia) nu ni infătisia neci unulu de acesta clase, trebue să ne alaturăm parerii dlui Maffei în privinți'a acestui terminu numai. Cum s'au întemplat înse că aceste ablativale fusera întrebuintiate ca subiepte, si prin cine s'au alteratu (stricatu) d'întru începutu? În cursulu evului mediu, începudu de la alu cincile si alu siesele seclu cea mai lapedata parte a clerului portă ca si unu monopoiu functiunile cascigaciose de notari; diaconii, preutii si cele mai de'n urma ordini calugaresci, cari seiea câte o vorba latinesca, o si conservă pentru a-si conservă totu odata si monopoiulu. Cātu pentru rēgulele sintasei, faptele adeverescu de ajunsu, că ei nu seieau ce poma ar fi acele. Candu acesti cuviosi invetiati cetindu Salmii séu breviariulu lor gasiă nume, regime de verbe cu ablativ, ei le luă firesce de cuvinte nedeclinabile; ei considerandu astfelu ablativale ca monoptote le si întrebuintiau ca atari în documintele lor oficiali. Scrisorile si actele notariale sunt pline de exemple cari adeverescu apriatu cumca caus'a acestei smintele au fostu nesciinti'a lor, necunoscandu de felu adeverat'a natura a ablativulu absolutu. d. e. „Et si quo tempore inter se qualibet *conturbatione* vel. ruptura, aut laesio accesserit.“ (Charta vendit. A. D. 760. in Antiqu. it. diss. XII.) „Nam et ipsa *electione* et *ordinatione* (luate ca nominative) de ipso monasterio sine licentia et consensu de eredibus nostris stabilis, esse non debeat.“ (A. D. 867. ib. t. V. p. 513.) Solecismii estu modu produsu prin notari au fostu repetiti prin clientii lor, si, avendu cursu pintre poporu, ei se incorporara în limb'a vulgare. Acestu espediinte l'au luat d. Br. Wh. pentru a splică ablativale lat. gasite ca nominative în limbele romane si dice că dupa acestu calapodu

indemanătecu usioru ar poté să splice intruducerea tuturor adieptivelor verbali în *ante* si *ente*; adauge în fine că exemplele de mai susu sunt mai vechie cu doue secle celu putienu ca ori ce exemplu d'în tipulu intermediariu a dlui Raynouard adeva d'în limb'a romana de provence. D. Autoru alūneca forte daca crede că acei notari calugari au potutu în modulu inventatu de dsa ca să intruduca forme în limb'a itălica; dar nu ne splica dsa de locu cum s'au intrudusu acele forme în limb'a romana d'în Dacia, de ora ce se seie că acest'a pre tempulu metamorfosei inventate de dsa (an. 700—800) nu mai avea neci unu comerciū cu sororile sale d'în apusu; decum-va bietii calugarasi nu le voru fi adusu formele acele în desagi d'impreuna cu actele lor, nu ne potemu splică acesta minune; inse, daca vomu parasī calea cea fabulosa si vomu luă si pentru acesta forma de ablativ, aceea-si cale de splicatu carea s'au urmatu pentru cele lalte si inca de insu si preinvetiatiulu nostru autoriu, — atunci n' avemu ce recurge la splicatiuni intortocate ci remanemu pre langa o cauza mai simpla prin urmare si mai adevrata. Tote limbele romane d'impreuna inservescu a se splică un'a pre alt'a imprumutatu; ele studiate bine, reversa lumina a supr'a multor impregiurări cari, numai într' un'a d'în ele nu si-ar află splicatiunea adevrata. Calugarasi au potutu să intruduca cuvinte cātu de numeroase în limb'a poporale, dar forme n'au potutu, spre acestu lucru se recere altu procesu decât nesce acte notariali, apoi atunci inca sunt lasate d'în socotela cele lalte dialecte cu asemene forme si asemene întrebuintiare a lor. Cei mai invetiati barbati inca au câte o slabitiune favorita de carea nu se potu desbracă. Vomu vedé indata mai la vale că d. B. Wh. cu tota agerimea mintii sale, cu tote scrutările sale neobosite si cu tota iubirea de adevru au smintitu în mai multe privintie si chiaru numai d'în caus'a predilectiunii cătra vre o parere smintita séu si d'în preocupatiune natiunale. Anglulu, ca si Némțiulu graindu despre semintea romana, nu-si potu ascunde de totu partialitatea.

Adieptivele. Limb'a romana d'în Provence n'au intrudusu neci o rēgula noua întru întrebuintiare adieptivelor, — că-ce întrebuintiarea līterei *s*, e marginita numai la o clase de adi si e necunoscuta celor lalte dialecte rom. Autorulu trece la grădurile de asemenare (comparativu). Insemnările lui Raynouard în asta privintia se par, dice d. Br. Wh. a combate si nu a spriginī sistemulu séu, pentru cuventulu că R. afirma cumca trubadurii singuri ar fi întrebuint-

tiatu intru formarea asemenativului ambele forme de *plus* si *mais*, si numai forte a rare ori superlativulu fu imprumutatu de la latinesculu *issimus*. In tote limbele sorori, a fara de cea romana d'in Dacia, comparativulu se exprime in doue moduri, prin terminatiuni speciali séu prin ajutoriulu unui adverbu. Acestu modu d'in urma, bine câ cunoscutu si in limb'a latina, nu se aplecă decâtu la unu micu nûmeru de adieptive; deci remane a se splicá, dîce d. Br. Wh. cum s'au generalisatu in limbele romane. Trebuie sê presupûnemu câ au esítu d'in dialectele primitive séu câ fu imprumutatu de la poporele ce urmara Romaniloru, séu in fine, câ s'au impartesitu prin unu tipu intermediariu. D. Br. Whyte nu se indoiesce a-lu atribuí causei primare, câ-ce in limb'a romana d'in Dacia, — pre care intemeedia autorulu tote cercetârile sale a supr'a limbei romane d'in Provence, — acestu modu e singuru intrebuintiatu pentru exprimerea comparativului. Limbele: meso-gotic'a, nemtiese'a, provincialea, aveà spre acestu scopu terminatiuni proprie, apoi, dice D. autoru, istori'a limbei romane d'in Dacia adeveresce, câ preste totu unde se invoiesce ea cu cele lalte limbe romane, asta coincidentia au trebuitu sê rezultedie séu de la colonii cari reimpoporara Daci'a sub domnirea lui Traianu si a urmatoriului sêu, séu de la semintiele gotice éra nu de la limb'a provinciale. Cu tote aceste autoriulu dice mai la vale câ romanesculu *mai* nu e contrâgere d'in latinesculu *magis* ei apocope d'in goticulu *mais*. Acesta forma *mas* e comune limbei ispanice si portugalice, apoi in limb'a trubaduriloru *mais* apare preste totu neschimbatu. Italienii dicu *piu* si francii *plus* de la latinesculu identicu cu *magis*. Nu pricêpemu pentru ce se crêdemu câ Visigotii ar fi importatu acestu unicu cuventu si forma in Spani'a, Daci'a, etc. candu dupa in-su-si argumentulu de mai susu alu autorului trebuie se inchiâmu la romanetatea acestei forme si a cuventului, avendu noi si analogulu contrâgerii in cuventulu *maestru*, *maestria* (magister, magisterium.)

Pronumele. Cercetandu-le, autorulu nu dá atentiune decâtu pronumeloru cari alti filologi le trecura cu vederea séu a caroru origine nu fu splicata intr'unu modu positivu. E de prisosu or ce observare a supr'a usiôreloru schimbâri prin cari trecù limb'a latina, precum si asupr'a adevêrului apriatu câ limbele esite d'in aceea-si trupina si cari se vorbescu sub acelu-a-si gradu de latime au potutu schimbá in asemene modu osebitele pârti a le cuventului, fâra ca sê trebuimu a conchide câ un'a d'in ele ar fi servitu de

modelu celoru lalte. — Incêpemu cu pronumele „mi“ ce trubadurii l'intrebuintiau osebitu ca subieptu séu ca afiptu; autoriulu crede câ intrebuintiarea lui in calitatea d'in urma ar fi inventiunea Trubaduriloru, câ-ce nu gasesce esemple in alte dialecte a fara de unele pasagiuri d'in vechii poeti ispanioli. De ar fi cercatu ar fi gasitu chiaru si in limb'a romana (d'in Dacia) unde adaugerea pronumelui personale in finea cuvinteloru atâtu in singurariu câtu si in multariu e forte usitata, d. e. cas'a-*mi*, fratele-*ti*, etc. Câtu pentru intrebuintiarea lui *mi* ca subieptu, autoriulu nu vre sê conceda câ s'ar fi intrudusu prin trubaduri, firesce câ nu, precum nu s'au inventatu prin ei neci intrebuintiarea pronumelui ca afiptu; câ-ce tote contribuescu a ni-lu infatisiá ca form'a primitiva a primului pronume personale, estmodu se gasesce intru unele d'in cele mai vechie inscriptiuni descoperite in Itali'a (Saggio di l. etrusca, t. I. p. 312.) Analogi'a cea mai simpla ni aréta ca radecin'a lui *mei* e *mihî*, etc. Nemica nu e mai comune in actele notariiloru, decâtu intrebuintiarea lui *mi* in locu de *ego*. „*Mi* Leo qui Leotifrido nomine, videlicet venditor, vendo et trado. etc.“ (Antiq. it. t. II. p. 181). Cine d'intre Romanii Daciei Traiane, vorbindu cu fratii nostri banatieni n'au observatu surprinsu si pote suridindu analogulu usu a pronumelui amintitu, si inca in amendoi numerii „*mi*-su Banatianu, *ni*-su flamandi,“ ba se pote audi chiaru si a *dou'a* persona a pronumelui in multariu cu verbulu in a *trei-a* persona! d. e. (Voi) *vi-su* Ungureni, *vi-su* narodi, etc. Nu e lucru strordenariu câ acestu usu alu pronumelui se găsese in limb'a romana ca-si in cele lalte sorori a le ei, ci lucru de insemnatu e câ intre tote pârtile Daciei Traiane numai Romanii d'in Temisian'a au pastratu acesta intrebuintiare a pronumelui pers. Cercetârile limbistice voru reversá cu tempu lumina a supr'a multoru impregiurâri istorice a le poporului romanu a supr'a caror'a acum numai coniepturâmu. Eu speru, câ dupa unu studiu adancitu a supr'a provincialismiloru osebiteloru pârti a le Romaniei nôstre, a supr'a portului specificu, a supr'a datineloru parteculari in cutare si cutare anghiu alu Daciei Traiane si Aureliane, cercandu-se cu de amenuntulu, analogele impregiurâri pre pamentulu Italiei, cu mare probabilitate s'ar poté aflá inse-si vetrele strabune de unde au descalecatu cutare parte a vechiloru coloni si resp. descindintii loru de asta-di.

(Finea va urmá.)

Alesandru Romanu.

Suveniri si impresiuni de caletoria.

XVIII.

(Urmare.)

Inscriptiunea cea d'antâiu in originalu e sapata cu multe prescurtâri, astu-felu câtu d. e. in N. sunt facute trei litere. Pe unele facie ale pilastriloru se afla figuri de cai si miei in reliefu. Pavimentulu e de lespedi si de caramidi antice, cari inse mai tôte s'au sfarimatu. Intr' unu parete suntu trei ferestre oblungi triangulare, ér' in doi pareti in fie-care câte doue rotunde, dar' susu chiar' sub pol'a cope-risiului.

Altarul e despartitu prin unu parete de lemn. Prestululu constâ din pétra taiata, si tabl'a d' asupra contine o inscriptiune din care abiá se mai potu ceti unele litere. Din altaru, cá prin o ferestra, intr' in o chiliutia obscura din care in lungulu paretelui prin o bêrna de tisa respunde afara in tind'a besericeii o gaura, ce se presupune a fi servitu spre impartasirea oraculului, séu spre a respunde la poporulu ce aducea sacrificie.

Altarul dupa form'a si soliditatea mai inferiore a murului, se pare a-se fi alaturatu mai tardiu la edificiulu vechiu, care cea mai mare parte consta din pétra taiata, pe candu altarul din petra comuna merunta.

Contemplandu acestu memorabilu monumentu in intregulu lui, apare astadi mai multu o ruina. In 1848 sub falsele auspicii ale baronului Nopcea s'a intreprinsu o reparare, care inse intr' adeveru se pote numi o maiestra ruinare. A stricatu murulu celu vechiu, si parte l'a lasatu neinlocatu cu altulu nou, séu care l'a inlocatu, l'a spelatu ploii'a dupa cativa ani.

Comun'a este mica si seraca. Beseric'a nu are neci o avere particulara. Unu capitalu micu de 500 fl. ce-l' avea, l'a luat cu sil'a in 1849 unu proprietaru unguru din locu pentru o bute de vinarsu de perseci, care nu-lu cumperá nime. Fia-i tierin'a usiora, câ numele lui e destulu de greu!

Preutulu actualu, dupa neintrerupte suplucâri, esoperá de la ministeru mai in anulu trecutulu o colecta in totu imperulu, prin midilocirea deregatoriiloru. Ce resultatu va avé, candu se va concentrá acesta colecta, scie numai cerulu.

Monumentulu inse la tota intemplantarea are sê remana ne-atinsu si ne-schimbatu si numai in grigitu.

Cine a redicatu acestu monumentu si decandu stâ elu aci? — Cine va poté spune cu

precisiune originea templei din Coum-Ombo, a sfincului si a piramidei de la Gizeh, si a altoru vechi monuminte gigantice din tier'a minuniloru, din Egiptu, acela va poté spune si de acésta beserica.

Dar' totusi, combinandu istori'a si tradi-tiunea cu structur'a, cu form'a si cu locul unde se afla, si cu aerulu ce-lu respira, aflâmu acestea :

Decebalu, in a dou'a bataia cu Traianu, insiéla la sine pe Longinu, comandantele acestuia. Lu-intréba de planurile lui Traianu, dar' nu pote scote nimicu din gur'a lui. Tramite apoi solu la Traianu, dîcandu-i, câ i va redá pe Longinu, déca lu-va lasá in pace si va platí spe-sele bataiei. — Traianu prin respunsulu seu i dá sê intielega, câ nu-i pare neci atâtu de reu de Longinu, dar' neci bine nu i-ar paré, deca l' ar perde. Longinu, in urm'a acestor'a, si-procura veninu si se inveninéza, pentru ca sê scape de furi'a si torturele barbarului.

Decebalu infuriatu, spendiura cadavrulu lui Longinu afara pe murii Sarmisegetusei in faci'a romaniloru, cari petruncsesse invingatori pana sub murii cetâtii.

Romanii vediendu acésta batjocura, se turbura si in prim'a furia cuprindu cetatea cu asaltu, si dupa cuprinderea cetâtii, luandu cadavrulu lui Longinu, l'au inmormontatu, unde se afla acum beseric'a — *situs est ad Densas* — si in onóre i-au redicatu mai tardiu acestu monumentu, in care apoi au inceputu a sacrificá si in onórea lui Marte, de unde s'a numitu si *fannum Mavortis*.

In aceste locuri pe atunci au fostu paduri dese, ceea ce se vede de acolo, câ numai câtiva pasi de beserica se incepu codri, cari se intindu pana in Banatu si Ungaria. Ba chiar' in gradin'a besericii, peste totu prin satu — in partile departate de padurea compacta — si pe campurile si luncile dimpregiuru, crescú tufe de mestecani, aluni, ceri si stejari inalti.

Astu-felu pentru desimea si întinderea paduriloru, locul l'au numitu in limb'a latina *Densae* adeca *desisiuri*. Dreptu aceea reu scriu istoricii, geografii, archeologii s. a. *Demsus* séu *Demsiusiu* in locu de *Densusiu*, cum bine pronuncia poporulu. *Arone Densusianu.*

—*—*—

Columb'a.

(Romanu de *Alesandru Dumas*.)

(Finea.)

In fine candu ajunsei mai aprópe, mi-se parca câ drumulu e acoperitu cu mai putine greutâti. Audâi su-

nandu optu óre intr' unu satutiú. Nu sciú de ce, dar mi se pareá, cá in sunctulu acesta ar fi fostu ce-va tristu, ce mi-apesà anim'a. Ca si cum tóte sunetele trecandu pe langa mine, mi-arú fi dísu : „Grabesce! Grabesce!“

Me grabí si numai decátu incepui a destinge particелеle casutiei. In mesur'a precum inaintai, o cunoscu din descriere, ferést'a de unde priviá resaritul sorelui, jazminulu ce adumbrea ferést'a, si care mie din departe mi se pareá numai o tufsióra.

Intr' unu minutu mi se pareá cá-lu vedu in ferést'a, si ori a fostu visiune ori realitate, intinsei manile mele catra elu si strigai.

Dar ah! inca eram mai departe decátu unu partrariu de mila! Nu me vediú, nu me audí!

Clopetele din' monastire sunau nencetatu; fara voia mi-adusei a minte de acea nópte, candu clopetele asísdere sunau nencetatu, de ajunulu dílei in care facui votulu si mai de multe ori ca si o cugetare infiorátóre se ivi in mintea mea, cá dora pentru densulu tragu asié clopetele.

Dar mi-aplecai capulu si mi-dísei :

— Nu, nu, nu!

Me apropiam totu mai tare; atunci vediui unu conductu de calugari mergandu catra acea casa si peste unu minutu rentornandu de acolo.

Ce au cercatu in acea casa?

Pe unu viu séu pe unu mortu?

Asiu fi sciut' o nu peste multu, cá-ci nu eram decátu de o suta de pasi de la casa, dar unu riu curgatoriu inchise calca mea.

Riulu curgea atátu de repede, fundulu lui atátu erá de plinu de petri si lutu si se vedea atátu de afundu, incátu cu nu cutediai a trece prin elu.

Cu tote cá eram ostenita, incepui a fugi catra isvorulu lui; dar sentieam cá pana ce voiu ajunge la casa, poterca me va parasí.

Fugindu vr'o diumetate de óre, ajunsei la unu lomu ce erá asiediatu pe anendoue tiermurile. Neci candu n'asiu fi cutediatu a periclitá viéti'a mea pe acésta punte miscátóre. Acuma fugii pe ea si trecui pe ea cu pasi atátu de siguri, ca si candu cu ochii mei i-asiu fi mesuratu bine.

Trecandu, nu mai dadui de impedecaminte, ci de calca buna; continuai fugirea mea, ce erá atátu mai repede, cu cátu ajunsei mai aprópe.

Ajunsei la locul doritu; pórt'a erá deschisa; me suii pe trepte; o trépta conducea in stang'a; me grabí acolo, incteu fara ca sê fiu chiamatu pe cinc-va : nu cutediai, cá-ci decandu ajunsei la pórt'a, eram de acea convingere, cá voiu gasi chili'a desiérta.

Chili'a erá desiérta, ferest'a deschisa si pe mésa jacea o epistola inca umeda de lacrimc.

Acésta epistola, o! mama mea, a careia síre din urma se scrisera cu diumetate de ora inainte de acea,

acésta epistola erá celu de pe urma remasu bunu alu seu.

Intardíai cu o diumetate de óra, elu erá in beserica, facú votulu.

Sentieam cá tóta cas'a tremura sub piciórele mele; mi-parea cá tóte se intorcu in giuru de mine. Incepui a strigá, care strigare ar fi trebuitu sê se finésca cu celu de pe urma suspinu alu meu, cand de odata vinií la acea idea, cá dora sacrificiulu nu s'a implinitu inca si cá dóra votulu s'a facutu inca.

Alergai din casa si ca din unu instinctu luai columb'a, ce se asiedia pe o matísióra santíta.

Monastirea erá cam de o suta de pasi; dar atunce sentieam cá nu am potere spre a poté merge pana la beserica. Eu nu aveam decátu numai o remasítia de minte in capu, numai o remasítia de sufletu in peptu.

Audiam cum preotii cantara : *Magnificat!*

Audiam orgon'a cum suná : *Veni Creator!*

Dómne! Dómne! numai câte-va minute mi-mai remasera, nimica mai multu.

Nenorocire, de trei ori nenorocire! in beserica numai de catra galeria poteam sê intru; trebuia dara s'o incungiuru ca sê potu ajunge la pórt'a.

Ferést'a de midilocu erá deschisa; dar cum asiu fi potutu sperá, cá vócea mea sê intréca tonulu orgonei si cantarea preotilor?

Totusi incercai a strigá; dar numai unu tonu surdu esí din peptulu meu.

Sunt minute, candu omulu cuprinde, cá tóte l'au parasitu si cá tóte sunt perdate.

Sentieam cá ideile mele se confunda; tote s'au frantu in mine; si in mediulu acestei turburári unu fulgeru, o flacara, o radia luminá mintea mea.

Aruncai columb'a mea catra ferest'a deschisa, si cadiui lesínata.

Bunetate cerésca! candu me tredii, eram in bratielle lui.

Avea acuma si vestiminte de calugaru, avea si tonsur'a preotiésca si totusi e alu meu, alu meu, alu meu!

Alu meu pentru totdeauna!

Erá acuma chiar sê rostésca juramentulu, candu columb'a, ca Spiritulu Santu pe radiele sórelui se coborí, si-lu intrerupse.

Columba multu iubita, tu vei fi scobita pe mormentulu nostru si vei adormi in manile nóstre, ce vor tiené un'a pe alt'a.

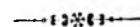
Ti-am promis, cá-Ti voiu serie daca lu-voiu gasi, mama santa. Ddieu din nemarginit'a sa indurare mi-a datu sê-lu gasescu, si éca Ti-am serisu.

Fiic'aTa multu respektuósa si multu recunoscatore,
ISABELA DE LAUTREC, CONTES'A DE MORET.

Palermulu fericitu 10. septemvre 1638.“

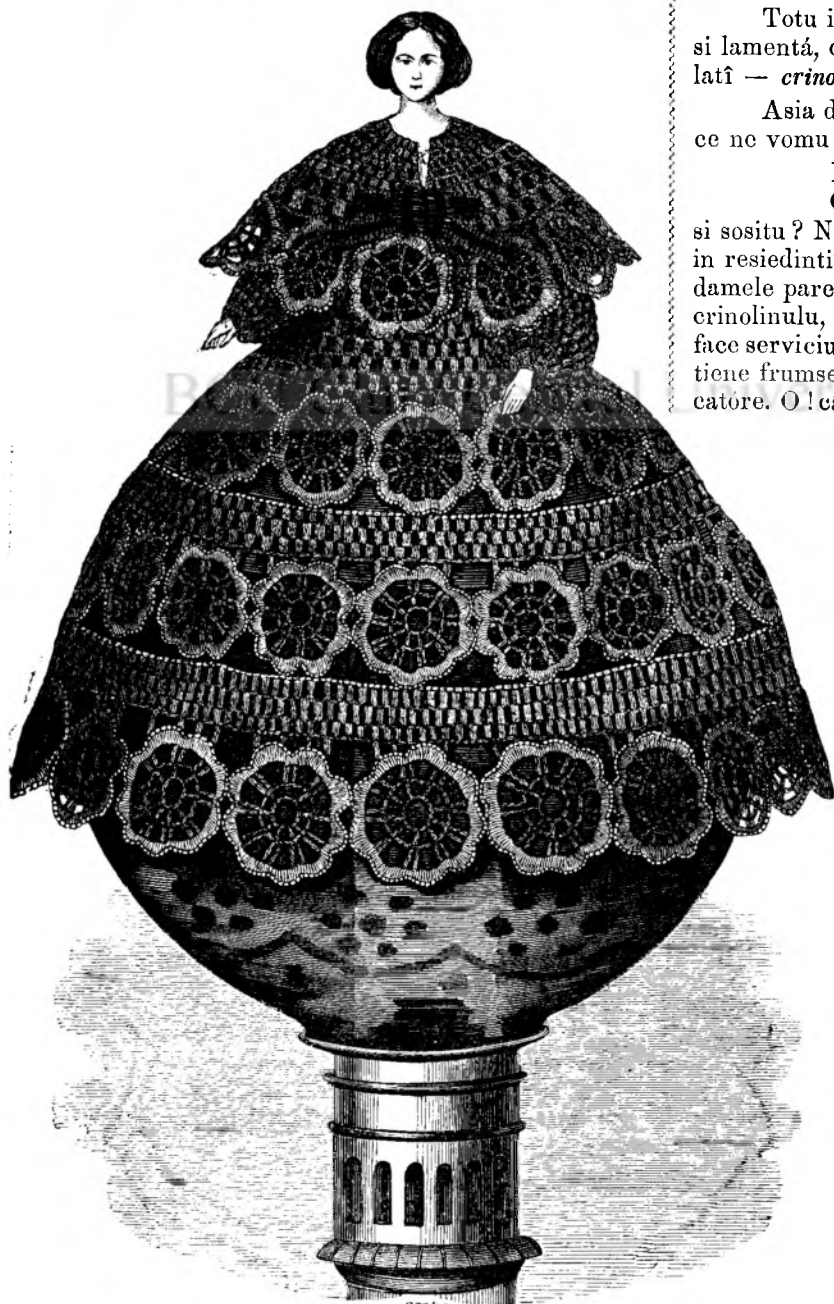
Trad. de

Iosifu Vulcanu.

Invelitoare de lampa.

REVISTA DE MODA.

Paris, 15. dec.

Totu indesiertu, poteti batjocori, poteti totu striga si lamenta, ca-ci de-aceea totusi va domni si se va totu lati — *crinolinulu!*

Asia dieu, frumoșelor soriore, astadi-mane numai ce ne vomu descepta, ca :

Precum la orasiu — si la satu

Crinolinulu a intratu! — Seu dora chiaru a si sositu? Nu sciu cumu e pe la sate, dar' aici in Paris, in resiedinti'a celei mai puternice regine, adeca a *Modet*, damele pare ca s'au conjuratu, din respoteri sustienu crinolinulu, care s'a facutu placutu pentru ca si acesta face serviciu frumoșelor protectore, ca-ci li apra si sustiene frumseti'a toaletei, cr' tali'a casciga o gracia farne-catore. O! ca e si frumosu crinolinulu, o sciti acesta si voi dragele mele soriore, numai de n'ar fi asia — necomodu! — Dar' se nu ratecescu cumva si se laudu acuma crinolinulu pre tare, ca-ci numai ce voiu atitiia mani'a unor persone pre stricte si seriose ca lun'a in care suntemu acumu, — cari inse intre noi dicandu — sciu pre bine, ca li mai place daca vedu vre-o dama imbracata in crinolinu, decatu fara crinolinu, numai nu cutedia a se exprima dupa convinctiunea lor, ca-ci atunci, cugeta ca voru perde multu din reputatiunea mare ce li compete.

Se trecemu inse la objectulu nostru, ca-ci am se amintescu, ca si crinolinele au suferitu ore-care modificatiuni, intru catu largimea partei de susu a jupei s'a mai micșioratu, dar' cu atata mai fara de finitu s'a lungitu in giosu, asia ca vestmintele femeiesci se tragu lungu pe pamentu, ceca ce dau gracia mare frumoșelor portatore.

Unu asemenē vestmentu am veditu in o magazina d' aici pentru o mireșa, imbracamentulu acesta e forte elegantu si e de materia „gros-grains.“ — Croitur'a piezisia seu diagonala da o gracia nespusa, manecelate suntu late, si precumu am spusu partea de giosu a rochiei e forte larga si lunga. Velulu miresei e dupa modelulu englesu si acoperu tota toalet'a.

O alta tióla de matasa in placut'a colóre „gris azur“, totu in modulu de susu e croita, inse partea de dingiosu e aredicata nitielu in coltiuri asia. câ pare ca o catrintia (zadie) infrumsetiata bogatu pe margine cu guipure de catifea verde. Fie-care coltiu e tivitu cu catifea verde, apoi corsagiulu si maneele totu astufelu suntu tivite. Dar' am vediutu o alta rochia in gros grains, inca frumósa, desi nu e asia rapitóre la ochi, acésta e in o nuantia veneta inchisa si indoita à la religeuse, apoi peste totu e infrumsetiata cu o bordura de catifea totu in colórea rochiei.

In gustulu mai simplu inca am observatu unu vestmentu de tafota galbina si infrumsetiata cu nasturi fórté arteficiosu lucrati; la peptu cu nesce basquele fórté mici, inse gracióse si maneele suntu stremte.

Pentru teatru si acuma sunt fórté placute si corespundietóre mantelele venetiane din panur'a „blanc d' Espagne.“ — Acésta materia fina si ficsivera e captusíta cu tafota. In genere de comunu pórtá si mantea rotunda si scurta pentru mergerea in liberu séu la teatru, si aceste suntu din catifea si postavu finu.

Si sê nu uitu, fórté mi-a placutu din coafure, asia numita cununa de lauru cu pome de auru, acésta s'a ivitu mai de curendu inse s'a latítu cu repediune si credu câ si frumósele mele sorori daca inca nu au vediutu aceste cunune, de siguru, câ in scurtu tempu voru fi suprinse din partea iubitflor lor, cu un'a din aceste. — O alta forma de coafura sta din prime de samatu negru cu rose albe si frundiele acestora, catra care e aninatu unu velu scurtu. Apoi a treia coafura de bandelete infrumsetiate cu miosotise, ce adumbrescu fruntea frumóselor cu gracia.

Cumu se vede parisienele au gustu finu in privinti'a imbracamintelor, si suntu gata totudéuna a jertvi dincei capricióse a modei, dar' ca sê nu mi sê imputa câ-mi lungescu visit'a pré tare; acuma nu ve mai retienu, e si mai bine „mai scurtu si adeseori,“ asia dara — pana la revedere!

CRONICA DIN PESTA.

Dílele trecute erau dílele veseliei si a bucuriei. Tóte fetiele straluceau de surisulu fericirei. Fie-care diua avea solenitatea sa deosebita; adi primirea Maj. Sale, — sér'a iluminatiune stralucita, la a careia vedere neci Göthe n'ar fi doritu: „Mai multa lumina!“ — apoi deschiderea dietei, — visitele Maj. Sale in teatre, in concertulu din sal'a redutului, si alte multe festivítáti estraordinarie, despre cari locuitorii din capital'a Ungariei vor vorbi inca tempu îndelungatu multe detaiuri interesante.

Maj. Sa la rogarea cetatienilor din Pesta onorà cu vediut'a sa si puscatori'a cetatianésca si facù trei impuscature; din intemplantare inse nu nimerì, atunci se 'ntórse catra cei mai de aprópe: „Nu mai nimerescu

atátu de bine, câ-ci ochii-mi au slabitu!“ Ér unulu din cei de fatia si-luà libertate a face urmatórea gluma: „Ni pare bine, câ Majestatea Ta n'ai nimeritu in centru, câ-ci celu putínu vedemu, câ nu esti *centralistu!*“ Imperatulu surise gratíosu, apoi provocà pe altii ca sê cerce, avé-vor mai multu norocu? Unu betranu luandu a mana pusc'a, Maj. Sa observà câ i tremura man'a si i díse: „De ce-ti tremura man'a, ti-e dóra frigu?“ — „Ba! — respunse onorabilulu betranu — nu tremuru de frigu, ci de bucuria câ sum ferice a Te vedé pre Majestatea Ta in midiloculu nostru!“

Unu medicu renumitu din Pesta asísdere avendu onóre a vorbí cu Monarculu, Maj. Sa lu-intrebà: „Sunt multi morbosu in Pesta?“ — Mediculu avutu de complimente respunse: „Decand avemu rar'a nonocire a sulutá pre Maj. Ta in giurulu nostru, nu este neci unu morbosu!“ — „Ast'a n'o credu!“ — respunse Imperatulu si se 'ntórse ca sê vorbésca si cu altii.

La innalt'a mésa de curte in fie-care diua fura chiamati câti-va deputati si membri din cas'a boierilor. Maj. sa conversà fórté afabilu cu fie-care. Se vorbesce câ de unu deputatu intrebà: „De cand esti alesu deputatu?“ — „De candu alege poporulu, Maiestate!“ — respunse deputatulu. Am audítu si acea, câ cu ocasiunea unui prandiu cand toti óspetii se asiediara la mésa, unu deputatu magiaru „more patrio“ si-netedí mai antáiu barb'a apoi scolanduse, se întórse catra Impetatulu si díse: „Pofta buna!“ Maj. Sa surise si i respunse: „Multiamu, multiamu!“

Altfelu la noi acuma domnesce o dieta-mánia. Ómenii in tóte cercurile vorbescu totu despre dieta. Daca esi afara pe strada, ceea ce vedi mai antáiu este unu placatu ce anuntia „cortele dietale“ Mergi mai incolo, tiedul'a de teatru ti-promite representatiune „in onórea dietei.“ Intri in cafanea sierbitoriulu ti-aduce la cafeua „cornuri dietale“ — ici a mana unu jurnalulu si trebuie sê cetesci „insciintiarea dietala“ — si daca te duci la prandiu, acolo te imbia cu „cotletu dietalu.“

De óra ce dara in totu loculu audímu vorbinduse despre dieta, asié s' noi ni luámu libertate a spune pe scurtu cetitórelor nóstre cele intemplate pana acuma in dieta. In siedinti'a din urma se alese presiedintele: Carolu Szentiványi si vicepresiedintele: conte Juliu Andrásy, apoi cinci notari, intre cari dintre romani se alese renumitululu filologu magiaru dlu Joánovits. La proieptulu lui Deák alu doile vice-presiedinte si alu siesele notariu nu se alesera de asta data, câ-ci „aceia se vor alege dintre ardeleni.“ In fine diet'a din caus'a serbatorilor Craciunului, amanà siedintiele sale pana in 10 Ianuaru 1866.

Diet'a conchiamata prin Monarcu aduce folóse pentru constitutiunea tieriei, *diet'a* prescisa de mediculu asísdere e folosítóre pentru constitutiunea trupulu: dar *diet'a* tienuta numai din acea cauza, câ n'ai

— bani sê-ti cumperi de mancatu, e fôrte periculôsa. Intre juristii nostri de la universitatea de-aice, dorere! asemenea sunt multi carii de multu tienu astfelu de *diete*; pentru ajutorarea acestora tenerimea romana din Pesta va arangiá in érn'a vinitóre unu concertu urmatu de balu. Suntemu convinsi, câ marinimosulu nostru publicu — cu privire la scopulu celu nobilu filantropicu — nu va pregetá a sucurge cu ajutoriulu seu. Precum audîmu renumitul compunetoriu dlu *Sipos* a compusu o rapsodia romana, care va constá din mai multe cantece frumóse romane si se va finí cu „Mersulu lui Mihaiu“ — acésta rapsodía inca se va esecutá la concertulu tenerimei, — mai tardíu apoi va esí si in tipariu, dedicata Ilustrei dómne Iosefina de Mocioni.

Dar harthi'a mi se gata, deci despre celelalte cronie'a — tace.

Iosifu Vulcanu.

Ce e nou ?

* * (*Majes. Sa Imperatulu*) s'a reintorsu la Viena in 20. decembre sér'a, si a sositu in capital'a imperiului in alta dí demanétia la trei óre.

* * (*Franciscu Liszt*) e provocatu a scrie mersulu si miss'a de incoronare, carea — precum cetimu intr' unu diariu magiaru — se va intemplá in lun'a lui Juniu.

* * (*Maj. Sa Imperatés'a*) si inalt'a curte, va vini la Pesta in mediulu lui Ianuariu, in decursulu petrecerii Sale aice, in fie-care septimana se vor da doue baluri de curte, serate, concerturi si altele.

* * (*Iluminatiunea din 12. dec.*) erá atátu de pompósa in cátu splendórea ei se vedea pe ceru si din locurile ce jacu cinci mile de Pesta.

Literatura si arte.

* * (*Unu romanu interesantu.*) Facemu atenti pe toti aceia, carii la Craciunu séu la anulu nou vróu sê suprinda pre cunoscutii lor cu atare presentu placutu, câ romanulu „Columb'a“ a esítu de sub tipariu si se afla de vendiare la noi. Pretiulu 50 cr.

* * (*Calindariu din Romania.*) Din Bucuresci ni s'a tramisu: „Calindariu pentru toti, profeticu, amusanu si popularu pe anulu 1866 ilustratu cu mai multe portrete. Pretiulu doi sfanti.

* * (*O cantarétia romana.*) domnisiór'a Ninitia Alesandrescu, debutéza cu succesu forte stralucitu intr' unu teatru din Milano. Jurnalele italiene, cari referéza despre ivirea acestei noue stele in orizonulu musicalu, cuprindu tóte laude entusiastice pentru jun'a nóstra artista din Romania, carea si in strainetate face onóre numelui romanu.

— (*Carte de rogatiune.*) O. D. Vincentiu Grozescu preotu in Sanu Miclosiulu mare se ocupa cu traducerea rogatiunilor lui Albach, carea e atátu de latíta la alte natiuni. Fói'a de abonamentu se va publicá cátu de eurendu.

Gâcitura de siacu.

De
AMALIA CRACIUNU.

re-	U-	re	tiu-	in-	e	lu-	le
sti	cu-	ta-	tia	ta-	siu-	na-	fe-
nei	ro-	nea	in-	na-	rin-	ti-	Sa-
lo-	in	De	ro-	Bla-	mu-	su-	ca'n
ma-	gin-	ta	ra	tia	co	re	La-
chi-	su-	na-	vir-	ri-	te	tu-	de
ta	ni-	te-a	sa	pro-	In	in	ta-
me-	na	Prin	mea	tuti	Cu-	be	cul-

Se pôte deslegá dupa saritur'a calului.

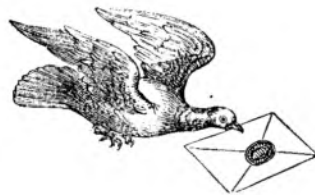
Deslegarea gâciturii numerice din nrulu 18:

„Atanasiu Marienescu.“

Deslegare buna primiramu de la dómnele: Amalia Andronu Galbinescu, Emilia Cadaru, Eufimia Popu n. Aranyosi, Rosa Frentiu, Luisa Traila n. Macsin; de la domnisiórele: Amalia Craciunu, Sidonia Sechesianu, Laura Popu si de la domnii Georgiu Lorintiu, Dionisiu Petri, Nicolau Fratesiu.

Deslegarea gâciturii din nr. 17. ni-a mai tramis'o domnisiór'a Amalia Craciunu.

POSTA REDACTIUNEI.

Clusiu. Pr. On. D. J. P. Cea mai adanca multiamita pentru cele tramise.

Ploesci. Din cursulu cerulu nu mai avemu cemplaru completu, dar nrul ce se mai gasescu, Vi se vor tramite. Aceptam si noi opulu promis. Atare corespondintia despre viet'a sociala de acolo inca ar fi bineprimita.

X. Y. Inca n' avuramu tempu a cetí novel'a, mai tardiu ti-vomu raspunde

Cernauti. Multiamita, acceptam si cealalta.

Vadu. Versulu nu-lu potemu intrebuintá. Lasa poesi'a pentru — poeti! Corespondintie vomu primi cu bucuria.

Homorodu. Nrul trecutú s'a tramisu regulatu la P. N'ai nimica pentru noi?

Orastia. Va esi mai tardiu!

Cu esemplare complete din inceputulu lui Optomvre mai potemu inca sierbí.

Proprietariu, redactoru respundiatoriu si editoriu: **IOSIFU VULCANU.**

S'a tiparitu in Pest'a 1865. prin Alesandru Kocsi (in tipografi'a lui Érkövi, Galgóczy si Kocsi.) Piat'i'a de pesci Nr. 9.